

**Sprawozdanie z realizacji
Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej
Miasta Wałbrzycha
w 2021 roku**

Wprowadzenie

System pieczy zastępczej stanowi zbiór spójnych działań osób i instytucji mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców (art. 182 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej). Dziecku należy wówczas zorganizować opiekę zastępczą w formie rodzinnej bądź instytucjonalnej. Optymalnym rozwiązaniem jest zapewnienie pobytu w rodzinnej pieczy zastępczej, w której dziecko ma szanse na wzrastanie w warunkach zbliżonych do naturalnych.

Wszelkie regulacje w kwestiach dotyczących organizacji systemu pieczy zastępczej zawiera Ustawa, która wskazuje powiat jako organizatora pieczy zastępczej. W mieście Wałbrzychu tym organizatorem jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Jednym z obowiązków powiatu jest opracowanie i realizacja 3-letniego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej (zgodnie z art. 180 pkt. 1 w/w ustawy).

Rok 2021 zamyka realizację Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Wałbrzychu na lata 2019-2021, który został przyjęty Uchwałą Nr III/32/2018 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 27 grudnia 2018 r. Kolejny program będzie kontynuowany w latach 2022-2024 zgodnie z Uchwałą Nr XLIII/496/21 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 21 grudnia 2021 r. Informacja z realizacji w/w programu przedkładana jest Prezydentowi Miasta Wałbrzycha w corocznym sprawozdaniu opracowanym przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałbrzychu (Dział Pieczy Zastępczej), który realizuje zadania wynikające z Ustawy o Wspieraniu Rodziny i Systemie Pieczy Zastępczej oraz Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Wałbrzychu.

W skład Działu Pieczy Zastępczej wchodzi: Zespół Rodzinnej Pieczy Zastępczej, Zespół Instytucjonalnej Pieczy Zastępczej oraz Zespół Poradnictwa Specjalistycznego.

Priorytetem działania zespołu jest organizacja pieczy rodzinnej, poprzez m.in. stałe polepszanie warunków funkcjonujących już rodzin zastępczych, promocja rodzicielstwa zastępczego, której następstwem jest pozyskiwanie i szkolenie kandydatów na opiekunów zastępczych, a także wsparcie usamodzielniającym się wychowankom.

Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej

Rodziną piecze zastępczą w Wałbrzychu tworzą rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe, zawodowe oraz rodzinne domy dziecka.

Na koniec 2021 roku w Wałbrzychu funkcjonowało 294 rodziny zastępcze w tym w 12 rodzinnych domów dziecka. w których przebywało 510 dzieci, z czego nieco ponad połowa, tj. 257 wychowywanych jest w rodzinach zastępczych spokrewnionych, czyli przez dziadka, babcię czy pełnoletnie rodzeństwo.

Niemal 60% opiekunów zastępczych stanowią osoby samotne. Największą liczbę osób pełniących funkcję rodzin zastępczych stanowią osoby pomiędzy 51 a 60 rokiem życia (75 rodzin) a także osoby pomiędzy 61 a 70 rokiem życia (73 rodziny) – głównie w spokrewnionych rodzinach zastępczych (54 rodziny w pierwszej przywołanej kategorii wiekowej i 65 rodzin w drugiej kategorii).

Wszystkie rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie miasta objęte są wsparciem 8 koordynatorów oraz 4 pracowników socjalnych.

Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w latach 2018-2021 na terenie miasta Wałbrzyska

Rodziny zastępcze	2018		2019		2020		2021	
	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci
zawodowe	7	36	6	25	5	15	11	41
niezawodowe	72	102	77	121	82	122	81	127
spokrewnione	201	249	197	251	192	246	190	257
rodzinne domy dziecka	8	55	12	77	13	86	12	85
Razem	288	442	292	474	292	469	294	510

Liczba rodzin zastępczych niezawodowych, spokrewnionych oraz rodzinnych domów dziecka pozostaje na podobnym poziomie co w roku poprzednim. Ponad dwukrotnie wzrosła natomiast liczba rodzin zawodowych funkcjonujących na terenie miasta. W porównaniu z poprzednimi latami w dużym stopniu wzrosła także liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej (w stosunku do roku 2020 o ponad 40 dzieci więcej).

• **Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich wałbrzyskich dzieci w latach 2018-2021 poza Wałbrzychem**

Rodziny zastępcze	2018		2019		2020		2021	
	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci
zawodowe	5	8	5	8	6	11	6	14
niezawodowe	30	36	30	36	33	39	31	36
spokrewnione	25	31	26	35	28	37	26	34
rodzinne domy dziecka	3	6	4	4	2	2	2	2
Razem	63	81	65	83	69	89	65	86

Liczba rodzin zastępczych spoza Wałbrzycha i umieszczonych w nich dzieci pozostaje na podobnym poziomie na przestrzeni kilku ostatnich lat.

Zgodnie z postanowieniem sądu, w roku sprawozdawczym, 159 dzieci zostało umieszczonych w rodzinach zastępczych, w tym:

- 55 dzieci w rodzinach spokrewnionych,
- 56 dzieci w rodzinach niezawodowych,
- 27 dzieci w rodzinach zawodowych,
- 21 dzieci w rodzinnych domach dziecka.

W rodzinach zastępczych umieszczonych jest 54 dzieci, które posiada orzeczenie o niepełnosprawności albo o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Oznacza to niewielki spadek w stosunku do roku poprzedniego, w którym liczba wychowanków z takim orzeczeniem wynosiła 60.

W rodzinie zastępczej spokrewnionej oraz w rodzinie zastępczej niezawodowej przebywały 2 małoletnie matki (o 3 mniej niż w roku ubiegłym).

Rodzinne domy dziecka oraz rodziny zawodowe, w których przebywa więcej niż 3 dzieci, wspierane są w opiece przez osoby do pomocy.

Na koniec 2021 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zatrudniał na podstawie umów zlecenia 21 osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich (w roku 2020 takich osób było 18).

Stosownie do art. 85 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzinie zastępczej zawodowej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługuje wynagrodzenie nie niższe niż kwota 2000 zł miesięcznie, które może być podwyższone przez Radę Powiatu.

W 2021 r. wynagrodzenie rodzinnych domów dziecka i rodzin zastępczych zawodowych kształtowało się na tym samym poziomie co w roku 2020 r. (tj. 2800 zł otrzymywały rodziny zastępcze zawodowe, a 3300 zł otrzymywali prowadzący rodzinne domy dziecka).

W ciągu roku z rodzin zastępczych:

- 35 dzieci wróciło do rodziny naturalnej,
- 30 dzieci zostało przysposobionych,
- 12 pełnoletnich wychowanków opuściło rodzinną pieczę zastępczą i rozpoczęło proces usamodzielniania,
- 11 dzieci przeniesiono do innych rodzinnych form pieczy zastępczej,
- 15 dzieci przekierowano do instytucjonalnej pieczy zastępczej.

**Rotacja dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych
w latach 2018-2021**

Rok	2018	2019	2020	2021
Liczba dzieci, które powróciły do rodziców biologicznych	16	28	37	35
Liczba dzieci przysposobionych	13	12	3	30
Liczba dzieci przeniesionych do innej pieczy rodzinnej	13	4	13	11
Liczba dzieci przekierowanych do instytucjonalnej pieczy zastępczej	8	6	33	15

W roku 2021 nastąpił duży wzrost liczby dzieci przysposobionych. Dzięki ścisłej współpracy z Sądem Rejonowym w Wałbrzychu oraz dwoma ośrodkami adopcyjnymi (z Wrocławia i Jeleniej Góry) trzydzieścioro wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej umieszczonych zostało w rodzinach adopcyjnych, podczas gdy w roku 2020 przysposobionych zostało zaledwie troje. Istotny jest również spadek liczby dzieci kierowanych z rodzinnej do instytucjonalnej pieczy zastępczej – w roku 2020 przekierowanych zostało 33 dzieci do placówek opiekuńczo – wychowawczych, natomiast w 2021 roku – o 18 dzieci mniej.

Poprawa funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym w rodzinach zastępczych oraz podniesienie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych.

- **w zakresie udzielanego poradnictwa specjalistycznego**

W celu poprawy funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej oraz podniesienia kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych prowadzone jest poradnictwo specjalistyczne (psychologiczno-pedagogiczne) zarówno dla opiekunów zastępczych jak i wychowanków przebywających w pieczy zastępczej. Ponadto rodziny zastępcze zawodowe oraz prowadzący rodzinne domy dziecka kierowani są na szkolenia lub warsztaty prowadzone przez instytucje zewnętrzne (m.in. Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej). Ponadto rodziny zastępcze mają zapewnioną opiekę i wsparcie ze strony koordynatorów oraz pracowników socjalnych.

**Liczba rodzin objętych wsparciem specjalistów oraz liczbę udzielonych porad
w latach 2018-2021**

Rok	2018	2019	2020	2021
Liczba rodzin objętych wsparciem	132	139	211	143
Liczba udzielanych porad	404	541	670	450

W roku 2021 Zespół Poradnictwa Specjalistycznego objął wsparciem 143 rodziny, którym udzielono 450 porad. W większości konsultacje odbywały się w domach rodzin zastępczych a także w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Wałbrzychu. Koordynatorzy rodzin zastępczych, psycholog i pedagog regularnie kontaktowali się z rodzinami także telefonicznie oraz za pomocą komunikatorów społecznościowych. Konsultacje dotyczyły głównie problemów wychowawczych rodzin z dziećmi, emocjonalnych dzieci i opiekunów zastępczych, relacji panujących w rodzinie, komunikacji, problemów edukacyjnych, jak również straty bliskich osób.

W roku 2021 psycholog i pedagog przeprowadzili dwudniowe szkolenie pn. „*Trudności dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej*”, skierowane do rodzin zastępczych zawodowych

oraz prowadzących rodzinne domy dziecka w ramach podniesienia kwalifikacji zawodowych. Opiekunowi zastępczy jak również wychowankowie kierowani byli na różnorodne warsztaty prowadzone przez specjalistów w Centrum Aktywności Lokalnej w Wałbrzychu. W ciągu roku dziesięciu wychowanków przebywających w pieczy zastępczej wzięło udział w dwóch warsztatach dot. emocji, w ramach których odbywały się zarówno spotkania grupowe jak i indywidualne rozmowy z psychologiem.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzane były także szkolenia dla kandydatów na niezawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka.

Liczba osób uczestniczących w szkoleniach dla kandydatów na niezawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka w latach 2019-2021

Rok	Niezawodowe rodziny zastępcze	Rodzinne domy dziecka
2019	20	9
2020	35	0
2021	31	6 osób (3 rodziny)

Liczba przeszkolonych kandydatów na rodziny zastępcze nadal jest na dość wysokim poziomie jak w roku ubiegłym. W utrzymaniu takiego stanu niewątpliwie duży wpływ miały: prowadzona kampania społeczna na rzecz rodzicielstwa zastępczego oraz pozyskanie środków na wsparcie działań promocyjnych z instytucji zewnętrznych.

- w zakresie udzielanego wsparcia w rozwoju dzieci ze szczególnymi potrzebami**

W 2021 r. tak jak w latach poprzednich udzielono także wsparcia i pomocy w przygotowaniu dokumentów i organizacji turnusów rehabilitacyjnych w Kudowie-Zdroju oraz Wojnowie. Zorganizowano sześć miesięcznych turnusów rehabilitacyjnych w Kudowie-Zdroju oraz cztery dwutygodniowe turnusy w Wojnowie (w ramach współpracy ze spółką Sanatoria Dolnośląskie SA). Pobyt w sanatorium w Kudowie Zdroju jest finansowany z NFZ, natomiast koszt pobytu w Wojnowie jest odpłatny jedynie w okresie letnim – dobrowolna wpłata 500 zł za pobyt 3 tygodniowy, pozostałe okresy bezpłatnie, również finansowane z NFZ. Dobrowolną wpłatę ponoszą rodziny zastępcze.

Ponadto w lipcu 51 wychowanków wyjechało do Wilcza na kolonie organizowaną przez Hufiec ZHP Ziemi Wałbrzyskiej.

W okresie sprawozdawczym kilkanaście rodzin zastępczych zostało także włączonych do programu pn.: „Opieka wytchnieniowa”, skierowanego do osób sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności a także osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności i orzeczeniami równoważnymi. Program zakładał

realizację wsparcia w dwóch formach: świadczenia usług opieki wychowawczej w ramach pobytu dziennego (wsparciem objęto 9 rodzin zastępczych, w tym 11 dzieci) oraz świadczenia usługi opieki wychowawczej w formie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego. Wsparciem w zakresie nauki pielęgnacji, rehabilitacji i dietetyki objęto 4 rodziny zastępcze. Dzięki temu wsparciu opiekunowie zastępczy dysponować mogli czasem dla siebie, przeznaczając go na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw urzędowych. Usługi świadczone były bezpłatnie.

- **w zakresie doskonalenia zawodowego koordynatorów i pracowników socjalnych współpracujących z rodzinami zastępczymi**

W roku 2021 pracownicy Działu Pieczy Zastępczej wzięli udział w licznych szkoleniach i warsztatach podnoszących ich kwalifikacje oraz predyspozycje do pracy z rodzinami zastępczymi. Ze względu na sytuację epidemiczną w kraju większość szkoleń odbyła się w formie on-line, ich organizatorami były: Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej, Centrum Rozwoju Personalnego we Wrocławiu, Dolnośląskie Centrum Psychoterapii czy Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Zakres tematyczny szkoleń dotyczył m.in. pracy z osobą agresywną, problematyki interwencji kryzysowej w rodzinie, psychologii rozwojowej dzieci i młodzieży, psychologicznej interwencji w przypadku przemocy w rodzinie wobec dziecka czy treningu zastępowania agresji w pracy z rodzicami, dziećmi i młodzieżą.

Ponadto w 2021 roku, w ramach drugiego wygranego konkursu pn. „*Zrozumieć dziecko – edycja lokalna*” organizowanego przez Fundację EY z Warszawy, uzyskano zgodę oraz zapewniono trenera zewnętrznego na jednodniowe szkolenie podnoszące kwalifikacje dla koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Szkolenie pn. „Trening umiejętności interwencji w kryzysie (środowiskowym, sytuacyjnym czy egzystencjalnym), jaki mogą doświadczać rodziny zastępcze”, ze względu na obostrzenia sanitarne i stan epidemiczny, odbędzie się w pierwszym półroczu 2022 roku.

W związku z sytuacją epidemiczną oraz obostrzeniami sanitarnymi organizacja warsztatów oraz grup wsparcia przez Dział Pieczy Zastępczej została czasowo wstrzymana. W momencie unormowania się sytuacji w kraju przeprowadzone zostaną spotkania stacjonarne wspierające oraz rozwijające kompetencje i umiejętności dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka.

Integracja środowisk rodzinnej pieczy zastępczej.

Istniejący stan epidemii oraz wdrażanie obostrzeń w zakresie życia społecznego, wpłynęło na ograniczenia związane z realizacją działań promujących rodzicielstwo zastępcze.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałbrzychu rozpoczął w maju 2021 r. kampanię społeczną promującą rodzicielstwo zastępcze pn. **„Dołącz do nas – zostań rodziną zastępczą”**. Akcja jest kontynuacją wydarzeń rozpoczętych już w roku 2020. Znaczna część środków finansowych na przeprowadzenie kampanii pochodziła z Fundacji EY z siedzibą w Warszawie (kwota wsparcia: 7.000,00 zł), w ramach wygranego konkursu „Dzień Rodzicielstwa Zastępczego – kampania społeczna”, a także ze środków Gminy Wałbrzych (kwota wsparcia: 3.000,00 zł). Mając na względzie złożoność grupy docelowej, do której chcieliśmy dotrzeć z przekazem kampanii, wskazane było zastosowanie różnorodnych kanałów i narzędzi komunikacyjnych. Zostały one zoptymalizowane do potrzeb odbiorcy, a także do ogłoszonego stanu epidemii w kraju. Działania w dużej mierze skoncentrowane były na przekazie i promocji w mediach społecznościowych oraz w internetowych lokalnych portalach informacyjnych.

Kampania społeczna realizowana w roku 2021 polegała na m.in.:

- organizacji spotkań promocyjno-informacyjnych z mieszkańcami Wałbrzycha (podczas wydarzeń lokalnych, pikników, zawodów sportowych) w kilku dzielnicach naszego miasta; podczas imprez odbyła się dystrybucja ulotek promujących rodzicielstwo zastępcze,
- publikacji wywiadów w lokalnych mediach (z kierownikiem oraz koordynatorem Działu Pieczy Zastępczej),
- publikacji artykułów w prasie oraz portalach informacyjnych,
- produkcji spotu reklamowego (dzięki wsparciu finansowemu Fundacji EY oraz Gminy Wałbrzych),
- organizacji premiery filmu promocyjnego,
- nawiązaniu współpracy na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w Wałbrzychu z partnerami (firmami i instytucjami działającymi w Wałbrzychu m.in. Wałbrzyskim Centrum Sportowo-Rekreacyjnym AQUA-ZDRÓJ, Centrum Nauki i Sztuki Stara Kopalnia, Stowarzyszeniem „GÓRNIK WAŁBRZYCH 2010” oraz Komendantem Hufca ZHP Ziemi Wałbrzyskiej).

Ponadto na terenie miasta dwukrotnie przeprowadzona została kampania polegająca na umieszczeniu citylightów na przystankach komunikacji miejskiej oraz billboardów promujących rodzicielstwo zastępcze.

Najważniejszym elementem kampanii była produkcja filmu promującego rodzicielstwo zastępcze – spot dotarł już do niemal 20 tys. użytkowników mediów społecznościowych oraz tysiąca osób poprzez kanał youtube. Największym sukcesem kampanii pozostaje jednak pozyskanie i przeszkolenie 31 osób na rodziny zastępcze.

Poza działaniami promocyjnymi i informacyjnymi pracownicy Działu Pieczy Zastępczej prowadzą ścisłą współpracę z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, fundacjami, organizacjami pozarządowymi, szkołami, sądami, ośrodkami zdrowia oraz instytucjami i podmiotami specjalizującymi się w działaniach na rzecz rozwoju pieczy zastępczej.

Zwiększenie szans dzieci na powrót do środowiska rodzinnego.

Pracownicy tut. Ośrodka prowadzą szereg działań zmierzających do powrotu dzieci przebywających w pieczy zastępczej do rodzin naturalnych. Rodzicom biologicznym oferowana jest stała współpraca zarówno z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, jak i pracownikiem socjalnym czy asystentem rodziny. Umożliwiane i organizowane są kontakty rodziców z dziećmi. Ponadto rodzice, których dzieci przebywają w rodzinach zastępczych, mogą uczęszczać na dedykowane warsztaty specjalistyczne i wzmacniające kompetencje rodzicielskie czy indywidualne spotkania z psychologiem lub pedagogiem w Centrum Aktywności Lokalnej w Wałbrzychu. Zapraszani są także na posiedzenia w związku z okresową oceną sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej. Zarówno pracownicy tut. Ośrodka jak i rodziny zastępcze w dużej mierze starają się dbać o relacje i więzi rodzinne, współpracują także z instytucjami pomocowymi działającymi na rzecz powrotu dzieci do środowiska naturalnego, jednak nadal liczba dzieci powracających jest zbyt niska. Biorąc pod uwagę samą rodzinną pieczę zastępczą, w 2020 roku na 469 dzieci w niej przebywających – do rodzin naturalnych wróciło 37 dzieci, natomiast w roku 2021 na 510 dzieci – wróciło zaledwie 35 małoletnich. Ogólnie w 2021 roku do rodziny biologicznej wróciło 50 dzieci (z rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej). Współpraca z rodzicami biologicznymi jest bardzo trudna, czasami wręcz niemożliwa. Nadal głównym czynnikiem przyczyniającym się do umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej są uzależnienia, głównie od alkoholu, zażywanie środków psychoaktywnych, przemoc wobec dzieci oraz niskie kompetencje opiekuńczo-wychowawcze. W efekcie kumulacja tych uzależnień, jak również coraz częstsze występowanie zaburzeń zachowania i chorób psychicznych powoduje, że praca z rodzinami biologicznymi z roku na rok jest trudniejsza. Niemniej jednak liczba dzieci powracających do środowiska naturalnego wzrasta w dużej mierze dzięki rozszerzaniu współpracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz asystentów z instytucjami pomocowymi działającymi na rzecz powrotu dzieci.

W roku sprawozdawczym oferta warsztatów oraz grup motywacyjnych dla rodziców była ograniczona ze względu na stan epidemiczny m.in. przez choroby rodzin i wychowanków, jak również nałożone obowiązkowe kwarantanny. Jednak pomimo pandemii pracownicy Działu Pieczy Zastępczej cały czas współpracowali z rodzinami zastępczymi oraz biologicznymi, monitorowali ich działania, organizowali kontakty z dziećmi. Rodziny biologiczne mogły także liczyć przez cały ten okres na wsparcie specjalistów w formie kontaktów osobistych jak również telefonicznych.

Instytucjonalna piecza zastępcza.

Na koniec 2021 roku w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie Wałbrzycha przebywało 120 dzieci, natomiast 23 dzieci z Wałbrzycha przebywało na terenie powiatu.

Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie miasta Wałbrzycha w latach 2018 – 2021

Nazwa placówki	Stan na 31.12.2018 r.	Stan na 31.12.2019 r.	Stan na 31.12.2020 r.	Stan na 31.12.2021 r.
Razem w placówkach wałbrzyskich	150	125	121	120
Razem w obcych placówkach	27	17	18	23
Razem wszystkich dzieci	173	142	139	143

Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych utrzymuje się na podobnym poziomie na przełomie trzech ostatnich lat. Na dzień 31.12.2021 r. placówki opiekuńczo-wychowawcze na terenie Wałbrzycha posiadały 20 wolnych miejsc. W wałbrzyskich placówkach przebywało 14 dzieci spoza powiatu.

Mimo pozyskania wielu rodzin zastępczych, problem nadal stanowi umieszczanie dzieci poniżej 10 roku życia w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Na dzień 31.12.2021 r. w placówkach opiekuńczo - wychowawczych przebywało 26 dzieci z Wałbrzycha, w tym 17 ze starszym rodzeństwem oraz 3 dzieci spoza Wałbrzycha. Dzieci poniżej 10 r. życia przyjmowane są do placówki tylko w przypadkach braku możliwości zapewnienia opieki w rodzinnej pieczy zastępczej.

W instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2021 r. zostało umieszczonych 116 dzieci:

- z rodziny naturalnej – 43 dzieci,
- z rodzinnej pieczy zastępczej – 17 dzieci,
- z instytucjonalnej pieczy zastępczej (przekierowanie do innych placówek opiekuńczo - wychowawczych) – 56 dzieci.

Do 31.08.2021 r. na terenie miasta funkcjonowało 10 placówek opiekuńczo - wychowawczych (w tym 6 prowadzonych przez Gminę i 4 przez Fundację Salvator).

Wykaz placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie miasta i poza Wałbrzychem oraz liczba umieszczonych w nich dzieci na przełomie trzech ostatnich lat (stan na 31.08.2021 r.)

Nazwa placówki	Stan na 31.12.2019 r.	Stan na 31.12.2020 r.	Stan na 31.08.2021 r.
Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Wałbrzychu			
Dom Jedyńka	14	14	13
Dom Dwójka	12	14	13
Dom Trójka	11	7	10
Dom Czwórka	12	12	12
Dom Piątka	5	10	14
Dom Szóstka	5	11	12
Placówki opiekuńczo – wychowawcze prowadzone przez Fundację Pomocy Dzieci i Młodzieży „Salvator”			
Dom dla Dzieci nr 1*	13	13	14
Dom dla Dzieci nr 2*	14	13	13
Dom dla Dzieci nr 3*	14	13	14
Dom dla Dzieci nr 4*	13	14	14
Razem w placówkach wałbrzyskich	113	121	129
Dom dziecko „Carina” w Nowym Siodle	7	4	3
Dom Dziecka w Jedlinie Zdroju	3	1	-
Pozostałe placówki	7	13	19
Razem poza Wałbrzychem	17	18	22
Razem	130	139	151

**placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na terenie miasta Wałbrzych do dnia 31.08.2021 r.*

Fundacja Pomocy Dzieci i Młodzieży „Salvator” prowadziła na terenie miasta 4 placówki opiekuńczo-wychowawcze do dnia 31.08.2021 r., tj. czasu trwania umowy z Fundacją. Po zakończeniu działalności, dzieci przebywające w prowadzonych przez fundację placówkach, zostały przekierowane do placówek utworzonych od dnia 01.09.2021 r. przez Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Wałbrzychu (tj. 4 gminnych placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjno-interwencyjnego).

Funkcjonowanie placówek zostało ujednolicone, łączone są działania socjalizacyjne dla dzieci. Zakupione zostały przez Gminę dwa nowe budynki, przy ul. Spacerowej oraz przy ul. Św. Jadwigi. Podniesiono standard domów.

Obecnie funkcjonuje 10 gminnych placówek opiekuńczo - wychowawczych typu socjalizacyjno – interwencyjnego.

Wykaz placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie miasta i poza Wałbrzychem oraz liczba umieszczonych w nich dzieci na przełomie trzech ostatnich lat (stan na 31.12.2021 r.)

Nazwa placówki	Stan na 31.12.2019 r.	Stan na 31.12.2020 r.	Stan na 31.12.2021 r.
Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Wałbrzychu			
Dom Jedyńka ul. Bema 101 58-304 Wałbrzych	14	14	12
Dom Dwójka ul. Witosa 35 58-306 Wałbrzych	12	14	14
Dom Trójka ul. Asnyka 13/A 58-301 Wałbrzych	11	7	11
Dom Czwórka ul. Asnyka 13/B 58-301 Wałbrzych	12	12	15
Dom Piątka ul. Niepodległości 64 58-303 Wałbrzych	5	10	13
Dom Szóstka ul. Truskawkowa 12 58-308 Wałbrzych	5	11	12
Dom Siódemka* ul. św. Jadwigi 10 58-300 Wałbrzych	-	-	13
Dom Ósemka* ul. Spacerowa 48 58-304 Wałbrzych	-	-	12
Dom Dziewiątka* ul. Miła 37 58-304 Wałbrzych	-	-	10

Dom Dziesiątka* ul. Miła 39 58-304 Wałbrzych	-	-	8
Razem w placówkach wałbrzyskich	113	121	120
Dom dziecko „Carina” w Nowym Siodle	7	4	3
Dom Dziecka w Jedlinie Zdroju	3	1	-
Pozostałe placówki	7	13	20
Razem poza Wałbrzychem	17	18	23
Razem	130	139	143

*placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na terenie miasta Wałbrzych od dnia 01.09.2021 r.

W roku sprawozdawczym pieczę instytucjonalną opuściło:

- 15 wychowanków, którzy powrócili do rodziców biologicznych,
- 53 wychowanków zostało umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej,
- 28 wychowanków zostało przekierowanych do innych placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Na terenie placówki zorganizowano spotkanie mające na celu przedstawienia pełnoletnim wychowankom zasad i możliwości przyjmowania wniosków o przyznanie pomocy na kontynuowanie nauki, pomocy na zagospodarowanie i usamodzielnienie, czy też wniosków o lokal socjalny, komunalny czy lokal do remontu.

Poprawa sytuacji i funkcjonowania w życiu społecznym wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.

- **wsparcie w postaci świadczeń finansowych**

Wychowankowie, którzy opuszczają rodzinną lub instytucjonalną pieczę zastępczą zostają objęci pomocą mającą na celu ich życiowe usamodzielnienie. Osoba usamodzielniana może otrzymać pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie oraz pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia. Udzielana jest również pomoc prawną i psychologiczną.

W roku 2021 udzielono wsparcia w formie pomocy na kontynuowanie nauki:

- 46 wychowankom z rodzin zastępczych,
- 17 wychowankom z placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Wyplacono 5 świadczeń na usamodzielnienie oraz 6 na zagospodarowanie. W ubiegłym roku wspólnie z wychowankami i wskazanymi przez nich opiekunami usamodzielnienia opracowano 108 nowych Indywidualnych Programów Usamodzielnienia (IPU).

**Rodzaj świadczeń i liczba wychowanków z pieczy zastępczej
korzystających z pomocy finansowej w 2021 roku**

RODZAJ ŚWIADCZENIA	Kontynuowanie nauki	Zagospodarowanie	Usamodzielnienie
Wychowankowie rodzinnej pieczy zastępczej	46	3	3
Wychowankowie instytucjonalnej pieczy zastępczej	17	3	2
SUMA	63	6	5

**Rodzaj świadczeń wypłaconych osobom usamodzielnianym
z pieczy zastępczej w Wałbrzychu w latach 2019-2021**

Pomoc dla usamodzielnionych wychowanków			
Rok	Kontynuowanie nauki	Zagospodarowanie	Usamodzielnienie
2019	74	8	9
2020	76	8	15
2021	63	6	5

Liczba udzielonych świadczeń w roku 2021 osobom usamodzielnianym jest niewiele niższa niż w latach ubiegłych. Najczęstszą formą pomocy, z której korzystają wychowankowie, jest pomoc na kontynuowanie nauki – otrzymało ją 46 wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej oraz 17 wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej.

- **wsparcie poprzez zapewnienie pobytu w mieszkaniach chronionych treningowych**

Osoby usamodzielniane miały również możliwość zamieszkania w dwóch mieszkaniach chronionych funkcjonującym na terenie miasta Wałbrzycha. W mieszkaniu przy ul. Karkonowskiej, które przeznaczone jest dla 4 kobiet, oraz w mieszkaniu przy ul. Szkolnej przeznaczonym dla 4 mężczyzn. W 2021 r. lokale zostały doposażone w meble i sprzęty gospodarstwa domowego, przeprowadzono m.in. w jednym z mieszkań remont łazienki, pomalowano pomieszczenia, wymieniono meble oraz łóżka. Na koniec roku 2021 roku w mieszkaniach chronionych treningowych przebywało 8 wychowanków pieczy zastępczej, w tym 4 kobiety i 4 mężczyzn. Wszyscy mieszkańcy oczekują na lokale socjalne lub lokale

do remontu. Po otrzymaniu mieszkań będą mogli starać się o przyznanie wsparcia w formie na zagospodarowanie oraz usamodzielnienie.

- **wsparcie poprzez prowadzenie pracy socjalnej, spotkań motywacyjnych**

Usamodzielniający się wychowankowie pieczy zastępczej mogą liczyć nie tylko na wsparcie w opracowywaniu indywidualnych programów usamodzielnienia, lecz również na pomoc w ich realizacji. Proces usamodzielnienia wzmacniany jest poprzez dodatkowe szkolenia, kursy, spotkania motywacyjne, udział w projektach zmierzających do rozwoju kompetencji społecznych wychowanków. W sposób ciągły prowadzone jest poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne).

Limit rodzin zastępczych.

W roku 2021 ponad dwukrotnie wzrosła liczba rodzin zawodowych funkcjonujących na terenie miasta w stosunku do roku 2020. Na koniec roku na terenie Gminy Wałbrzych funkcjonowało 11 rodzin zastępczych zawodowych oraz 12 rodzinnych domów dziecka (z których to 3 rodziny zawodowe zostały przekształcone w 2020 r. na rodzinne domy dziecka). Rodziny zastępcze niezawodowe spełniające warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, nie decydowały się na przekwalifikowanie. Z informacji uzyskanych od opiekunów zastępczych, którzy mają stałe zatrudnienie w innych firmach lub instytucjach, wynika, iż dużą barierą przy podjęciu takiej decyzji o przekwalifikowaniu jest niskie wynagrodzenie oferowane rodzinom zastępczym zawodowym w stosunku do ich obecnego wynagrodzenia. Ponadto bardzo ważnym argumentem jest brak stabilnej formy zatrudnienia poprzez umowę cywilno-prawną.

Cele i kierunki działania na 2022 rok.

W celu prawidłowej realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej za priorytetowe potrzeby uznano:

- **działania ukierunkowane na rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej**

Podjęmowanie dalszych działań związanych z deinstytucjonalizacją pieczy zastępczej, mających na celu pozyskanie nowych rodzin zastępczych. W tym zakresie kontynuowana będzie promocja rodzicielstwa zastępczego w Wałbrzychu i pozytywnego wizerunku pieczy zastępczej. Konieczne jest pozyskanie wystarczającej liczby kandydatów spełniających

kryteria oraz posiadających motywację i predyspozycje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, w szczególności mogących zapewnić opiekę dzieciom do 10 roku życia. Istotne jest także podejmowanie działań służących podnoszeniu jakości i umiejętności opiekuńczo - wychowawczych przez opiekunów zastępczych, jak również podnoszenie kompetencji osób współpracujących z rodzinami zastępczymi.

- **wsparcie rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz wychowanków pieczy zastępczej**

- w ramach prowadzonego poradnictwa specjalistycznego dla opiekunów zastępczych, organizowanie szkoleń i warsztatów podnoszących kwalifikacje oraz kompetencje czy superwizje,
- wsparcie wolontariuszy czy rodzin zaprzyjaźnionych. Rodziny zaprzyjaźnione to niespokrewnione osoby, które zaspokajają potrzeby intelektualne, emocjonalne i społeczne dziecka przebywającego w placówce opiekuńczo- wychowawczej. Utrzymują stały kontakt z dzieckiem i są dla dziecka osobami znaczącymi, zapraszają je do swojego domu, spędzają z nimi czas wolny, zabierają na wspólne wycieczki, wspomagają je w miarę swoich i dziecka możliwości. Głównym celem projektu jest przygotowanie rodzin zaprzyjaźnionych do podjęcia roli rodzica zastępczego.
- podniesienie wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych, rodzinnych domów dziecka oraz osób do pomocy,
- pozyskiwanie lokali odpowiednich dla rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka.

- **wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.**

Działania wspierające proces usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków polegać będą przede wszystkim na prowadzeniu poradnictwa specjalistycznego, zapewnieniu miejsc w mieszkaniach chronionych treningowych, pomocy finansowej czy pomocy przy uzyskaniu lokalu mieszkalnego z zasobów gminy. Kluczowe znaczenie dla efektywności działań na rzecz usamodzielnienia pełnoletniego wychowanka pieczy zastępczej, ma sposób przygotowania wychowanka do samodzielnego życia, stopień jego dojrzałości i osobistego zaangażowania oraz odpowiednie wsparcie ze strony opiekunów oraz innych osób. Działania prowadzone w obszarze usamodzielnienia muszą uwzględniać niskie aspiracje edukacyjne oraz niezaspokojone potrzeby mieszkaniowe wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. W związku z tym, istotne jest organizowanie spotkań edukacyjnych, warsztatów czy szkoleń podnoszących ich kompetencje.

- **działania ukierunkowane na rozwój wolontariatu na rzecz rodzin zastępczych.**

Podjęmowanie działań związanych z pozyskaniem wolontariuszy działających na rzecz rodzicielstwa zastępczego w Wałbrzychu. Planowana jest organizacja spotkań w szkołach, uczelniach czy Uniwersytecie III Wieku a także kampania medialna.

- **monitorowanie sytuacji rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz wychowanków pieczy zastępczej.**

Działania polegające na systematycznym przygotowywaniu planów pomocy dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej, organizowaniu zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka, uregulowaniu sytuacji prawnej podopiecznych czy ścisłej współpracy z ośrodkami adopcyjnymi.

- **działania ukierunkowane na powrót dzieci z pieczy zastępczej do rodziny naturalnej lub dążące do przysposobienia.**

Podjęmowanie współpracy z rodzinami naturalnymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, przy ścisłym nadzorze koordynatora, pracownika socjalnego czy asystenta rodziny, jak również umożliwienie i pomoc w realizacji kontaktów rodziców biologicznych z dziećmi. W przypadku braku takiej współpracy podejmowane będą działania dążące do przysposobienia małoletnich, polegające na złożeniu wniosku do sądu rejonowego oraz ośrodka adopcyjnego (po uregulowaniu sytuacji prawnej dziecka).